

میرهن ساختن حقایق قرآن کریم بر همگان؛ نقطه مقصود پژوهش‌های قرآنی

وضعیت مطلوب و نقطه مقصود در زمینه مطالعه و تحقیق و پژوهش در حوزه قرآن کریم، پرداختن به همه موضوعات در ابعاد وسیع آن تا میرهن شدن حقایق راستین قرآن کریم بر همگان است و در این راه لازم است که قرآن‌پژوهان گام‌های بلندی بردارند.

وضعیت مطلوب و نقطه مقصود در زمینه مطالعه و تحقیق و پژوهش در حوزه قرآن کریم، پرداختن به همه موضوعات در ابعاد وسیع آن تا میرهن شدن حقایق راستین قرآن کریم بر همگان است و در این راه لازم است که قرآن‌پژوهان گام‌های بلندی بردارند.

حجت‌الاسلام و المسلمین محمدعلی راغبی، رئیس سابق دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم و عضو هیئت علمی دانشگاه قم، در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، در خصوص ارزیابی خود از وضعیت مطالعات و پژوهش‌های قرآنی، گفت: بحمدالله در چند سال اخیر، به جهت رشد روزافزون مراکز علمی، آموزشی و پژوهشی در حوزه قرآن کریم در داخل کشور، پژوهش‌های قابل توجه و ارزنده‌ای در وادی این کتاب مقدس ارائه شده است.

عدو شود سبب خیر، اگر خدا خواهد! / شبهه‌افکنی‌های پیاپی دشمنان اسلام و اهتمام قابل ملاحظه نسل حاضر به کنکاش قرآن

حجت‌الاسلام راغبی افزود: از سوی دیگر، شبهه‌افکنی‌های پیاپی دشمنان اسلام، اندیشمندان مسلمان را به این سمت و سو سوق می‌دهد که با بهره‌گیری از آموزه‌ها و رهنمودهای همین کتاب الهی و معجزه جاودان رسول خاتم(ص)، در مقام پاسخگویی برآیند، که بالطبع همین امر، از باب این که «عدو شود سبب خیر، اگر خدا خواهد!«، با خیر و برکات فراوانی همراه است. از جمله مهم‌ترین آثار این امر بازگشت به قرآن و کنکاش و غواصی در معارف و معانی عمیق و ژرف آن و به تعبیر حضرت امیر(ع) «استنطاق« این کتاب شریف است که نتیجه این اهتمام قابل ملاحظه نسل قرآن‌پژوهان امروز به قرآن کریم، خروجی این فرآیند است.

وی خاطرنشان کرد: اما این بدان معنا نیست که وضعیت پژوهش در حوزه قرآن کریم، به حد اعلی و ایدئال و آن چه درخور و برارنده قرآن کریم است رسیده، بلکه از آن جا که قرآن کریم کتاب هدایتی برای همه زمان‌ها و همه مکان‌ها بوده و به تعبیر خود قرآن «تبیانا لكل شیء« است، لایه‌های پنهان فراوانی در آموزه‌های آن نهفته، که عنایت فزونتری را از سوی پژوهشگران و دغدغه‌مندان این حوزه طلب می‌کند.

با توجه به جایگاه رفیع قرآن کریم که «هدی للناس« بوده و نقش هدایتگری نوع بشر را عهده‌دار است، بهترین شاخص برای ارزیابی آثار تولید شده در همین راستا خود قرآن کریم است، که فرمود «فَإِنْ تَنَزَّعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ« هر گاه در امری [دینی] اختلاف نظر یافتید آن را به [کتاب] خدا عرضه بدارید«

عدم ورود و عدم اشراف قرآن‌پژوهان در سایر حوزه‌ها و رشته‌ها، علت اصلی وضعیت علمی پایان‌نامه‌های قرآنی

عضو هیئت علمی دانشگاه قم با اشاره به وضعیت پایان‌نامه‌های دانشجویی در رشته علوم قرآن و حدیث، عنوان کرد: اگر چه در مقوله پایان‌نامه‌ها به جهت وضع آموزشی موجود در بیشتر مراکز آموزشی و پژوهشی، متأسفانه تولیدات آن چنان شایسته‌ای در این زمینه صورت نمی‌گیرد، اما حقا و انصافاً در حوزه تولید کتاب و به ویژه در زمینه تولید مقالات، با ورود نسل جدید اندیشه‌ورزان و تحت اشراف پیشکسوتان عرصه قرآن پژوهی، آثار ارزنده‌ای پدید می‌آید که پاره‌ای از آن‌ها به تولید علم منتهی شده و می‌تواند در بسیاری از امور جاریه، راهگشا باشد.

حجت‌الاسلام راغبی ادامه داد: هر چند براساس واقعیت‌های موجود، باید به این امر اقرار کرد که وضعیت علمی و دانشی پایان‌نامه‌های تولید شده از سوی دانش‌پژوهان قرآن کریم در سطح مطلوبی نیست، اما در مقام آسیب‌شناسی این وضعیت پدید آمده، می‌توان عدم ورود و گاهی عدم اشراف فعالان حوزه پژوهش قرآن کریم را در سایر حوزه‌ها و رشته‌ها، علت اصلی دانست.

وی اظهار کرد: به دیگر سخن، آن چه امروز به عنوان بایسته پژوهشی در عرصه قرآن‌پژوهی قلمداد می‌شود، این است که باید با ایجاد یک دگرگونی در رویکرد به کاویدن آموزه‌های قرآن کریم، فعالان پژوهش در این وادی مقدس را به این سمت سوق دهیم که به مطالعات و تحقیقات میان‌رشته‌ای روی آورند و در شیوه سامان‌دهی پژوهش‌های قرآنی تنها به روش کتابخانه‌ای اکتفا نکنند، بلکه از سایر روش‌های تحقیقی از جمله روش میدانی نیز بهره گیرند.

رئیس سابق دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم عنوان کرد: بدیهی است چنانچه بنا باشد پژوهش‌های قرآنی هم در سطح جامعه سودمند افتد و هم در میان عالمان و اندیشمندان به عنوان يك کار علمی به رسمیت شناخته شود، اولاً لازم است که بر پایه نیازمندی‌های امروز جامعه سامان یافته و ضرورت‌های انسان معاصر را پوشش دهد. ثانیاً باید از حداقل استانداردهای تحقیقات علمی برخوردار باشد تا نظر دانشمندان و اهل علم را حتی در حوزه‌ها و رشته‌های مختلف جلب کند.

نیاز به بازخوانی مجدد موضوعات قرآنی

وی در ادامه با بیان این که همه آموزه‌ها و رهنمودهای قرآن می‌تواند به عنوان اولویت پژوهشی قلمداد شود، بیان کرد: قرآن کریم اقیانوس بی‌انتهای معارف عالی‌ه و دقیق و مرجع قوانین انسان‌ساز الهی است و به رغم تلاش‌های صورت گرفته در جهت تحقیق و پژوهش در موضوعات مختلف مطرح در قرآن کریم، باید بپذیریم که حتی موضوعات کار شده، حداقل به جهت ذووجوه بودن کلام وحی، نیاز به بازخوانی مجدد دارند. ضمن این که بسیاری از موضوعات قرآنی نیز تا به حال اصلاً مورد عنایت پژوهشگران قرار نگرفته است.

اولویت پرداختن به موضوعات میان‌رشته‌ای، بنابر ضرورت تفهیم آموزه‌های قرآن به طیف بیشتری از مخاطبان

حجت‌الاسلام راغبی اضافه کرد: بنابراین با توجه به ضرورت تفهیم همه آموزه‌های قرآن کریم به نوع بشر و دخالت مستقیم این آموزه‌ها در هدایت انسان‌ها، اینگونه به نظر می‌رسد که همه موضوعات قرآن کریم، از آن جهت که انسان‌ساز هستند، نیاز به پژوهش دارند و طبیعتاً پرداختن به موضوعات میان‌رشته‌ای از آن جهت که مخاطب بیشتری دارد، در اولویت قرار دارند.

بایستی با ایجاد يك دگرگونی در رویکرد به کاویدن آموزه‌های قرآن کریم، فعالان پژوهش در این وادی مقدس را به این سمت سوق دهیم که به مطالعات و تحقیقات میان‌رشته‌ای روی آورند و در شیوه سامان‌دهی پژوهش‌های قرآنی تنها به روش کتابخانه‌ای اکتفا نکنند

قرآن کریم بهترین شاخص برای نقد و ارزیابی پژوهش‌های قرآنی

عضو هیئت علمی دانشگاه قم در خصوص شاخصه‌های ارزیابی و نقد آثار علمی و پژوهشی، در این زمینه نیز گفت: شاخصه‌های معین و استاندارد که در همه مجامع علمی مورد اتفاق نظر است در این عرصه نیز به کار گرفته می‌شود، اما با توجه به جایگاه رفیع قرآن کریم که «هدی للناس؛ بوده و نقش هدایتگری نوع بشر را عهده‌دار است، بهترین شاخص برای ارزیابی آثار تولید شده در همین راستا خود قرآن کریم است، که فرمود «فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ؛ پس هر گاه در امری [دینی] اختلاف نظر یافتید آن را به [کتاب] خدا عرضه بدارید؛ (نساء/ 59) هرچند که افزون بر این سنگ محک دقیق، شاخصه‌های عقلانی نیز از جایگاه خاص خود برخوردارند و در ارزیابی این آثار یاری‌رسان.

وی وضعیت مطلوب در زمینه مطالعه و تحقیق و پژوهش در حوزه قرآن کریم را پرداختن به همه موضوعات در ابعاد وسیع آن تا مبرهن شدن حقایق راستین قرآن کریم بر همگان دانست و افزود: راهکار رسیدن به چنین وضعیتی بهره‌گیری از دانش و تخصص متخصصان حوزه علوم و معارف قرآن کریم است که البته لازم است این متخصصان و قرآن پژوهان با همت و تلاشی همه‌گیر و با بهره‌گیری از خرد جمعی در راستای انتشار پیام انسان‌ساز قرآن کریم گام‌های بلندی بردارند. هر چند با توجه به شأن قرآن کریم و سنگینی و والایی بیان ثقل اکبر، طبیعی است که هر چه سطح پژوهش‌های کنونی افزایش یابد باز هم نتواند گویای عمق معارف قرآن کریم باشد.

گسترش کمی کنفرانس‌های بین‌المللی زمینه‌ساز افزایش سطح کیفی پژوهش‌های قرآنی

رئیس سابق دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم در پایان پیشنهاد کرد که با گسترش کمی همایش‌ها و کنفرانس‌های بین‌المللی و با تعدد برگزاری نشست‌هایی با حضور قرآن‌پژوهانی از کشورهای مختلف زمینه برای افزایش سطح کیفی تحقیقات و پژوهش‌های قرآنی فراهم شود.